

डॉ. श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन वन विकास योजनेतर्गत उत्कृष्ट कामे केलेल्या ग्राम परिस्थितीकीय विकास समित्यांना संत तुकाराम ग्राम योजनेच्या निधीतून ग्राम पारितोषिके प्रदान करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : एफडीएम-२०१८/प्र.क्र.१०९/फ-२
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक : ५ ऑगस्ट, २०१९

- वाचा :** १. शासन निर्णय क्रमांक एम.एफ.डी.-२००५/प्र.क्र.३१३/फ-२, दि. २३/११/२००६.
२. शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, एफडीएम २००५/प्र.क्र.३१३/फ-२, दि.१५.०२.२००८.
३. शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, एफडीएम २००५/प्र.क्र.३१३/फ-२, दि.१५.०५.२००८.
४. शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूएलपी-०५१५/प्र.क्र.१५५/फ-१, दि. ४/८/२०१५.
५. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर कार्यालयाचे पत्र क्र.कक्ष-२२(६)/योजना/प्र.क्र.९६ (१७-१८)/५९/१९-२०. दि. ८.४.२०१९.

प्रस्तावना :-

राज्यातील संयुक्त वनव्यवस्थापन समित्यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी शासन निर्णय दिनांक २३.११.२००६ अन्वये “संत तुकाराम वनग्राम योजना” ची सुरुवात करण्यात आली आहे. या योजनेस राज्यामधून मोठ्या प्रमाणावर प्रतिसाद मिळत असल्याने सदर शासन निर्णयामध्ये संदर्भित शासन निर्णय क्रमांक-२ व ३ अन्वये सुधारणा करण्यात आली आहे.

याच धर्तीवर गावातील “जन-जल-जंगल-जमीन” या संसाधनाचा शाश्वत विकास साधून उत्पादकता वाढविणे, गावकऱ्यांची वनांवरील निर्भरता कमी करणे, शेतीला पुरक जोडधंदे निर्मिती करणे, पर्यायी रोजगार उपलब्ध करून देणे, यातून मानव-वन्यप्राणी संघर्ष कमी करणे व अशा तऱ्हेने गावकऱ्यांच्या सहभागातून वन-वन्यजीवांचे संरक्षण व व्यवस्थापनाचा दर्जा उंचावणे आवश्यक आहे, म्हणून वन व वन्यजीव संरक्षण आणि संवर्धनाकरिता संरक्षित क्षेत्रालगतच्या गावात परिस्थितीकीय विकास कार्यक्रमाद्वारे गावांचा सर्वांगीण विकास करण्याबाबत सर्वकष विचार करून शासन निर्णय दि.०४.०८.२०१५ अन्वये डॉ.श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन-वन विकास योजना राबविण्यात येत आहे.

वनांचे संरक्षण व गावांचा विकासासाठी उत्कृष्ट काम केलेल्या संयुक्त वन व्यवस्थापन समित्यांना जिल्हा व राज्यस्तरावर प्रत्येकी तीन पारीतोषिक संत तुकाराम वनग्राम योजनेअंतर्गत देण्याची तरतूद अस्तित्वात आहे. त्याच प्रमाणे डॉ.श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन-वन विकास योजनेअंतर्गत उत्कृष्ट काम करणाऱ्या ग्राम परिस्थितीकीय समितींना प्रादेशिक व राज्यस्तरावर प्रत्येकी तीन पारीतोषिके देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याअनुषंगाने संत तुकाराम वनग्राम योजना दि.२३.११.२००६ च्या शासन निर्णयामध्ये खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

डॉ.श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन वन विकास योजनेंतर्गत उत्कृष्ट कामे केलेल्या

(१) प्रादेशिक स्तरावरील उत्कृष्ट ठरणा-या गुणानुक्रमे पहिल्या ३ ग्राम परिस्थितीकीय समित्यांना व

(२) राज्य स्तरावरील उत्कृष्ट ठरणा-या गुणानुक्रमे पहिल्या ३ ग्राम परिस्थितीकीय समित्यांना संत तुकाराम वनग्राम योजनेअंतर्गत रोख स्वरूपात दरवर्षी बक्षिसे देऊन त्यांच्या कार्याचा गौरव करण्यात येईल.

१) योजनेची व्याप्ती :-

सदर पारितोषिक योजनेचे कार्यक्षेत्र हे व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर क्षेत्रातील समाविष्ट सर्व गावे, राष्ट्रीय उद्यान व अभयारण्याच्या आतील व त्यांच्या सीमे पासून २ किमी त्रिज्येच्या आतील गावे, भारतीय वन्यजीव संस्थान, देहरादून यांनी भ्रमणमार्ग म्हणून निश्चित केलेल्या क्षेत्रातील गावे, राष्ट्रीय उद्यान व अभयारण्य यामधून पुर्ववसीत झालेली गावे व नियमानुसार स्थापित वनग्रामे तसेच शासनाने वेळोवेळी विशेष आदेशाने डॉ.श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन वन विकास योजनेत समाविष्ट करण्यात आलेली गावेही राहतील. सदर योजनेसाठी वरीलप्रमाणे निर्मित समित्या त्यांचा ३ वर्षांचा कार्यकाळ पूर्ण झाल्यानंतरच (उदा. २०१५-१६ मध्ये निर्माण घेतलेल्या गावाची समिती सन २०१८-१९च्या) पारितोषिकासाठी पात्र होतील. सदर गावांना देण्यात येणारी पारितोषिके ही संयुक्त वन व्यवस्थापन समित्यांना देण्यात येणा-या पारितोषिकांव्यतिरिक्त असतील. संयुक्त वनव्यवस्थापन समित्या या पारितोषिकात समाविष्ट करण्यात येऊ नये.

प्रादेशिक स्तराबाबत तपशिल

राज्यात खालीलप्रमाणे प्रादेशिक स्तर राहतील.

प्रादेशिक स्तराचे नाव	समाविष्ट जिल्हे	प्रभारी समन्वय अधिकारी
नागपूर विभागीय प्रदेशस्तर	नागपूर महसूल विभागातील सर्व जिल्हे.	अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) पूर्व, नागपूर.
अमरावती महसूल विभागीय प्रदेशस्तर.	अमरावती महसूल विभागातील सर्व जिल्हे.	अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प.
उर्वरीत राज्य प्रादेशिक स्तर	औरंगाबाद, पुणे, कोकण नाशिक महसूल विभागातील सर्व जिल्हे.	अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) पश्चिम, मुंबई.

२) पारितोषिकासाठी समितीची निवड करण्यासाठी मुल्यांकन समिती:-

राज्यस्तरीय व प्रादेशिक स्तरीय डॉ.श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन वन विकास योजनेअंतर्गत ग्राम परिस्थितीकीय समितींना देण्यात येणारी बक्षिसाची रक्कम संयुक्त वन व्यवस्थापन समितीला द्यावयाच्या रक्कमेच्या समान राहिल. मात्र जिल्हास्तरावरचे संयुक्त वन व्यवस्थापन समितीचे पारितोषिक हे परिस्थितीकीय समितीच्या प्रादेशिक स्तरावरचे पारितोषिक समजण्यात येईल. पारितोषिकासाठी समितीची निवड ही प्रादेशिक स्तरीय व राज्यस्तरावरील मुल्यमापन समिती करेल.

अ) प्रादेशिक स्तर मुल्यांकन समिती

१) नागपूर प्रादेशिक स्तर:-

१) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) पूर्व, नागपूर	-अध्यक्ष
२) क्षेत्र संचालक, पेंच/बोर, ताडोबा अंधारी व नवेगांव-नागझिरा	-सदस्य
३) मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.), नागपूर, चंद्रपूर, गडचिरोली	-सदस्य
४) उपवनसंरक्षक/उपसंचालक/विभागीय वन अधिकारी
संबंधित विभाग (सर्व)	-सदस्य
५) मानद वन्यजीव रक्षक भंडारा, गोंदिया, नागपूर, वर्धा, चंद्रपूर
व गडचिरोली जिल्हा प्रत्येकी-१ (अध्यक्षांनी निवडल्याप्रमाणे)	- सदस्य
६) दोन अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधी. (अध्यक्षांनी निवडल्याप्रमाणे)	-सदस्य
७) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे प्रतिनिधी.	-सदस्य
८) विभागीय वन अधिकारी, प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वजी) नागपूर	-सदस्य सचिव

२) अमरावती प्रादेशिक स्तर

१) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक,
मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प, अमरावती.	-अध्यक्ष
२) मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.) अमरावती.	-सदस्य
३) उपवनसंरक्षक/विभागीय वन अधिकारी (अमरावती, अकोला, बुलढाणा
मेळघाट, पुसद, यवतमाळ, पांढरकवडा, वाशिम, सिपना,
आकोट, गुगामल (वन्यजीव पांढरकवडा, वन्यजीव अकोला)	-सदस्य
४) मानद वन्यजीव रक्षक अमरावती, यवतमाळ, अकोला, बुलढाणा
वाशीम, प्रत्येकी-१ (अध्यक्षांनी निवडल्याप्रमाणे)	- सदस्य
५) दोन अशासकिय संस्थेचे प्रतिनिधी (अध्यक्षांनी निवडल्या प्रमाणे)	-सदस्य
६) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे प्रतिनिधी.	-सदस्य
७) विभागीय वन अधिकारी, प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वजी) नागपूर	-सदस्य सचिव

३) उर्वरीत महाराष्ट्र प्रादेशिक स्तर

१) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) पश्चिम, मुंबई	-अध्यक्ष
२) क्षेत्र संचालक, सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्प, कोल्हापूर	-सदस्य
३) मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.), नाशिक, औरंगाबाद, पुणे, ठाणे,
कोल्हापूर व धुळे.	-सदस्य
४) उप वनसंरक्षक/उपसंचालक/विभागीय वन अधिकारी
संबंधित विभाग (सर्व)	-सदस्य
५) मानद वन्यजीव रक्षक (सर्व जिल्ह्यापैकी ज्या जिल्ह्यातील
गावे समाविष्ट आहेत. प्रत्येकी १ अध्यक्षांनी निवडल्याप्रमाणे)	-सदस्य
६) दोन अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधी (अध्यक्षांनी निवडल्याप्रमाणे)	-सदस्य

- ७) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे प्रतिनिधी. -सदस्य
- ८) विभागीय वन अधिकारी अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) पश्चिम, यांचे कार्यालय -सदस्य सचिव

ब) राज्यस्तरीय मूल्यांकन समिती

- १) मा.मंत्री (वने) महाराष्ट्र राज्य -अध्यक्ष
- २) मा.राज्यमंत्री (वने) -उपाध्यक्ष
- ३) सचिव/प्रधान सचिव/अपर मुख्य सचिव (वने) -सदस्य
- ४) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य -सदस्य
- ५) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य -सदस्य
- ६) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक/ अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य -सदस्य
- ७) अशासकीय सदस्य (यांची निवड मा.मंत्री (वने) हे वार्षिक आधारावर चक्राकार पद्धतीने करतील) -सदस्य
- ८) मुख्य वनसंरक्षक/वनसंरक्षक (संयुक्त वन व्यवस्थापन) -सदस्य सचिव

३) मूल्यांकनासाठी गुणानुक्रम सूची

अ.क्र.	कसोटीचे नाव	कमाल गुण	मिळालेले गुण
१	वनक्षेत्रावरील अतिक्रमणांस प्रतिबंध/ वन्यप्राणी शिकारीवर प्रतिबंध, जळावू व इमारती लाकूड कटाई व अवैध वृक्षतोडीवर प्रतिबंध	२०	
२	अभयारण्य/राष्ट्रीय उद्यानात अवैध चराईस प्रतिबंध, stall feeding.	१०	
३	अभयारण्य/राष्ट्रीय उद्यानात वन वणवा प्रतिबंध	१५	
४	मानव वन्यजीव संघर्षात वन्यजीव वाचविण्यास सहभाग व सदर घटना दरम्यान गावचा प्रतिसाद	२०	
५	गावच्या सार्वजनिक क्षेत्रात मृद व जलसंधारण, पावसाच्या पाण्याची साठवण व उपयोग (Rain water harvesting)	५	
६	स्त्रियांचा सहभाग	५	
७	वनेतर पर्यायी इंधनाचा वापर, रोजगारासाठी कौशल्य विकास. शेतीची उत्पादकता वाढविणे व सेंद्रीय शेती, निसर्ग पर्यटन, नव संकल्पना	१०	
८	गावात व शेतीच्या बांधावर, इतर सार्वजनिक ठिकाणी वृक्ष लागवड	५	
९	अभिलेख (रेकॉर्ड ठेवणे), लेखापरिक्षण.	५	
१०	समितीच्या बैठकीची वारंवारता, मागासवर्गीयांचा व सर्व गावक-यांचा सहभाग	५	
	एकूण	१००	

४) पारितोषिकासाठी समितीची निवड

पारितोषिकासाठी निवड व गुणानुक्रमासाठी संबंधित वनपरिक्षेत्र अधिकारी हे त्यांच्या अधिनस्त ग्राम परिस्थितीकीय विकास समितीच्या उत्कृष्ट कार्याबद्दल एक संक्षिप्त पुस्तिका तयार करतील. सदर पुस्तिकेत निवडीच्या निकषांचे सर्व विषयावर केलेल्या कामाचा तपशील राहील. कामाबाबतची छायाचित्रे राहतील. गावाचा तपशील तसेच संरक्षित क्षेत्राशी संबंधित तपशील सुद्धा सदर पुस्तिकेत समाविष्ट करण्यात येईल.

सदर पुस्तिका वनपरिक्षेत्र अधिकारी यांच्याकडून संबंधित उपवनसंरक्षक/उपसंचालक/विभागीय वन अधिकारी यांच्याकडे सादर होईल. उपवनसंरक्षक व तत्सम अधिकारी सर्व समितीच्या कामाबाबत प्रत्यक्ष पाहणी करून /आढावा घेऊन त्यांच्या विभागातील ज्या समितीने ७५ किंवा त्यापेक्षा जास्त गुण मिळविले आहेत त्या समितीची नावे, त्यांच्या कामाचा तपशील व पुस्तिका प्रादेशिक स्तरावर सादर करतील. प्रादेशिक स्तरीय निवड समिती त्यांना प्राप्त उत्कृष्ट समितीपैकी गुणानुक्रमे १,२ व ३ समित्यांची नावे त्यांच्या कामाच्या तपशीलासह राज्यस्तरीय समितीकडे सादर करतील. राज्यस्तरीय समिती प्राप्त समितीच्या नावांपैकी राज्यस्तरीय गुणानुक्रमे १,२,३ समितींची अंतिम निवड करून पारितोषिके जाहीर करतील. सदर पारितोषिके संत तुकाराम वनग्राम योजनेअंतर्गत आयोजित करण्यात येणा-या कार्यक्रमांमध्ये प्रदान करण्यात येतील.

५) पारितोषिकाचे स्वरूप

सदर योजनेंतर्गत प्रादेशिक व राज्यस्तरावर देण्यात येणा-या पारितोषिकांवर होणारा खर्च खालीलप्रमाणे आहे-

अ) प्रादेशिक स्तर-

	संख्या	रक्कम	एकूण रक्कम (रुपये)
प्रथम पारितोषिक	३	X रु. ५१०००	= रु. १,५३,०००
द्वितीय पारितोषिक	३	X रु. ३१०००	= रु. ९३,०००
तृतीय पारितोषिक	३	X रु. ११०००	= रु. ३३,०००

ब) राज्यस्तर-

	संख्या	रक्कम	एकूण रक्कम (रुपये)
प्रथम पारितोषिक	१ X	रु. १०,००,०००	= रु. १०,००,०००
द्वितीय पारितोषिक	१ X	रु. ५,००,०००	= रु. ५,००,०००
तृतीय पारितोषिक	१ X	रु. ३,००,०००	= रु. ३,००,०००

उपरोक्त योजनेअंतर्गत बक्षिस वाटपाकरीता प्रतिवर्षी प्रादेशिक व राज्यस्तरावर एकूण रु. २०.७९ लक्ष खर्च अपेक्षित आहे.

६) योजनेची अंमलबजावणी: -

उपरोक्त नमूद प्रादेशिक क्षेत्राकरीता व राज्यस्तराकरीता पारितोषिक दरवर्षी प्रदान करण्यात येईल. सदर पारितोषिक व कार्यक्रमासाठी येणार खर्च महसूल व वन विभाग, मागणी क्र.सी-७, २४०६ वनीकरण व वन्यजीवन १०१, वनसंधारण व वनविकास, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (११) (१०) ग्राम परिसर व आदिवासी विकास कार्यक्रम (२४०६-१५२१) या लेखाशिर्षांतर्गत उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात येईल. पारितोषिक प्राप्त समित्या सदर बक्षिसाच्या रकमेचा विनियोग वन विभागाच्या सल्ल्याने गावाच्या विकास कामासाठी करतील. सदर योजनेबाबत डॉ. श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन वन विकास योजनेत समाविष्ट गावात विविध माध्यमातून व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येईल.

सदरहू शासन निर्णय नियोजन विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक :-१४२/१४७४, दि.१९.०६.२०१९ व वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक :- १८९५/ACS, दि.२६.०६.२०१९ अन्वये दिलेल्या सहमतीस अनुलक्षून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०८०५१७०३२२७४१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अतुल कोदे)
सहसचिव (वने)
महसूल व वनविभाग

प्रति,

- १) मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा.मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा.राज्यमंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) प्रधान सचिव, पंचायत राज व ग्रामविकास विभाग , मंत्रालय, मुंबई.
- १०) प्रधान सचिव, (पदुम) कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) सचिव (कृषी), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) सचिव, मृद व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १३) महासंचालक, माहिती व प्रसिध्दी, मंत्रालय, मुंबई.
- १४) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.

- १५) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- १६) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वनविकास महामंडळ, नागपूर.
- १७) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १८) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- १९) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) नागपूर/मुंबई (बोरीवली)
- २०) विभागीय आयुक्त, (सर्व महसूल विभाग).
- २१) मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक), सर्व.
- २२) मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), पुणे
- २३) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प, अमरावती.
- २४) मुख्य वनसंरक्षक तथा संचालक, संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान, बोरिवली.
- २५) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, पेंच व्याघ्र प्रकल्प, नागपूर.
- २६) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्प, चंद्रपूर.
- २७) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, सहयाद्री व्याघ्र प्रकल्प, कोल्हापूर.
- २८) वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्प, गोंदिया
- २९) वनसंरक्षक (वन्यजीव), नाशिक
- ३०) सर्व जिल्हाधिकारी.
- ३१) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- ३२) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पर्यटन विकास महामंडळ.
- ३३) प्रादेशिक व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य, पर्यटन विकास महामंडळ.
- ३४) उपवनसंरक्षक (प्रादेशिक) सर्व.
- ३५) उपवनसंरक्षक (वन्यजीव) सर्व.
- ३६) विभागीय वन अधिकारी सांगली/उस्मानाबाद/बीड / हिंगोली /चिपळूण.
- ३७) उप विभागीय वन अधिकारी संगमनेर/मालेगाव/ भोर.
- ३८) महालेखापाल-१/२ (लेखापरीक्षण /लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य , मुंबई / नागपूर.
- ३९) वन कक्षातील सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ४०) फ-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२
- ४१) फ-२ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२ (निवडनस्ती).